

ห้วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม: ชุดไทยในจังหวัดสงขลา

สิริพร รอดเกลี้ยง^{1*} และ บุญเลิศ จันทระ¹

^{1*}สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

*Corresponding author e-mail: rodklang@gmail.com

Received: 14/08/2025, Revised: 18/12/2025, Accepted: 18/12/2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาห้วงโซ่คุณค่าของชุดไทยในจังหวัดสงขลา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ศึกษาจากผู้ประกอบการธุรกิจร้านเช่าชุดไทยในพื้นที่ 5 อำเภอในจังหวัดสงขลาประกอบด้วย อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร อำเภอบางกล่ำ อำเภอจะนะ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ร้านตัดเย็บชุดไทยในจังหวัดสงขลา ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุดไทย วิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ตามลำดับของกิจกรรมในห้วงโซ่คุณค่า

ผลการศึกษา พบว่า ห้วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรมของชุดไทยในจังหวัดสงขลา มีบริบทการใช้ 4 ด้าน ได้แก่ การแต่งชุดไทยในงานแต่งงาน การแต่งกายชุดไทยในวันสำคัญต่างๆ การแต่งชุดไทยเพื่อการท่องเที่ยว ชุดไทยกับความเชื่อ โดยผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย ช่างแต่งหน้า/ทำผม/ทำเล็บ ร้านถ่ายรูป วัด โรงแรม บริษัทนำเที่ยว กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้ขาย กลุ่มผู้ซื้อ และกลุ่มภาครัฐ เป็นต้น พบว่าแหล่งผลิตชุดไทย ตัดเย็บชุดไทยให้ได้มาตรฐาน ผู้ประกอบกลางชุดไทย การให้บริการเช่าชุดไทยอย่างครบวงจร กลุ่มผู้บริโภคที่มาใช้บริการชุดไทย

คำสำคัญ: ห่วงโซ่คุณค่า, ชุดไทย, สงขลา

The Value Chain of Traditional Thai Dress in Songkhla, Thailand

Siriporn Rodkliang^{1*} and Boonlert Chanthra¹

^{1*}Institute of Southern Studies, Thaksin University

Abstract

This study examines the value chain of traditional Thai dress in Songkhla, Thailand. Data were collected from stakeholders, including handloom weavers, tailors, rental business operators, and tourism-related entrepreneurs across five districts, namely Mueang Songkhla, Hat Yai, Singhanakhon, Bang Klam, and Chana. Data were analyzed through descriptive analysis of in-depth interviews and relevant documents based on value chain stages.

The findings indicate that traditional Thai dress is used in four contexts: weddings, special occasions, tourism activities, and belief-related practices. The value chain also involves beauty service providers, photography studios, temples, hotels, tour operators, producers, retailers, consumers, and government agencies. The analysis identifies a structured value chain comprising upstream manufacturing, midstream rental services, and downstream consumption. Upstream manufacturing units engage in standardized production and quality control. Midstream operators provide integrated rental services that address diverse customer needs. Downstream consumers have access to a range of designs, types, and sizes, reflecting the industry's responsiveness to market demand.

Keywords: value chain, traditional thai dress, songkhla

บทนำ

ชุดไทยพระราชานิยม ถือเป็นชุดประจำชาติไทยอย่างเป็นทางการสำหรับสตรีซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงเป็นผู้ริเริ่มให้มีชุดประจำชาติของสตรีไทยเพื่อทรงใช้ในการโดยเสด็จ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เยือนประเทศสหรัฐอเมริกาและทวีปยุโรป เป็นระยะเวลานานถึง 6 เดือน ในพ.ศ. 2503 โดยทรงศึกษาค้นคว้าข้อมูลร่วมกับนักออกแบบชาวไทยเกี่ยวกับการแต่งกายตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ทรงเลือกแบบและนำมาผสมผสานจนเกิดเป็นฉลองพระองค์ชุดไทยพระราชานิยม มีทั้งหมด 8 แบบ ได้แก่ ชุดไทยจักรพรรดิ ชุดไทยจักรีชุดไทยดุสิต ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยศิวาลัย ชุดไทยจิตรลดา และชุดไทยเรือนต้น ชุดไทย พระราชานิยมทั้ง 8 แบบนั้นมีรูปแบบเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน เช่น ชุดไทยที่ตัวขึ้นเป็นแบบป้าย ได้แก่ ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดาและชุดไทยอมรินทร์ส่วนชุดไทยพระราชานิยมที่เหลือทั้ง 5 แบบ ตัวขึ้นเป็นจีบนางมีชายพก ชุดไทยแบบที่เป็นแขนยาว ได้แก่ ชุดไทยบรมพิมาน ชุดไทยอมรินทร์ ชุดไทยศิวาลัย ชุดไทยจิตรลดา และชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยที่ไม่มีแขนและห่มทับด้วยสไบ ได้แก่ ชุดไทยจักรพรรดิชุดไทยจักรีเนื่องจากชุดไทยพระราชานิยมแสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างชัดเจน จึงส่งผลให้ถูกนำไปสวมใส่ได้ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ รวมทั้งสามารถนำไปเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ของที่ระลึกชุดประจำชาติไทย (อนุสรณ์ ท่องช่วยและคณะ, 2564)

อย่างไรก็ตาม ชุดไทยพระราชานิยมส่วนใหญ่มักถูกนำไปใช้ในงานพิธีที่เป็นทางการหรือโอกาสพิเศษ เช่น งานพระราชพิธีหรืองานพิธี งานหมั้น งานมงคลสมรส งานศพ เป็นต้น ส่วนการแต่งกายของสตรีไทยในปัจจุบันโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นนั้นนิยมสวมใส่เสื้อผ้าสำเร็จรูปที่มีการออกแบบและตัดเย็บที่ทันสมัยสามารถสะท้อนตัวตน รูปแบบการดำเนินชีวิตและการประกอบกิจกรรมของผู้สวมใส่ รวมทั้งการแต่งกายตามกระแสนิยมจากกลุ่มเพื่อน สื่อสารมวลชนในช่องทางต่าง ๆ เช่น ใน tiktok เพจเสื้อผ้าออนไลน์เกี่ยวกับชุดไทย เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีกลุ่มคนที่มีความนิยมชมชอบในการนำศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมมาประยุกต์ให้เข้ากับแฟชั่นสมัยใหม่ ผ่านการนำอัตลักษณ์ของชุด ไทยพระราชานิยมมาใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายในจังหวัดสงขลามีการสืบสานและต่อยอดชุดไทย/ผ้าไทยในด้านต่างๆประยุกต์ใช้ผ้าไทยให้เข้ากับยุคสมัยนิยมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวันและส่งผลสำคัญในการผลักดัน Soft Power วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของไทย และสร้างรายได้ไปสู่ท้องถิ่นและประเทศ ด้วยความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของชุดไทยในจังหวัดสงขลา ในมุมมองด้านวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาห่วงโซ่คุณค่าทางวัฒนธรรม:ชุดไทยในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาบริบทการใช้ชุดไทยในจังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คุณพล ยิ่งยืน (2560) การศึกษานิยมของผู้บริโภคคนไทยที่มีต่อองค์ประกอบทางการออกแบบที่พัฒนามาจากชุดไทยพระราชนิยม ผลการวิจัยพบว่า สามารถแบ่งผู้บริโภคตามรูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมความต้องการทางแฟชั่น 4 กลุ่ม แสดงผลลัพธ์ได้ 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการดำเนินชีวิต และ พฤติกรรมความต้องการทางแฟชั่น 2) พื้นหลังการใช้ชีวิตของผู้บริโภค และ 3) องค์ประกอบทางการออกแบบ ที่แสดงถึงการจัดกลุ่มและความต้องการของผู้บริโภคดังกล่าว โดยสามารถจำแนกผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นเอเซีย ในประเทศไทยออกเป็น 4 กลุ่ม ตามทัศนคติ ได้แก่ 1) กลุ่มคนเมืองชอบดีไซน์ที่ล้ำยุคแปลกใหม่หรือมี เทคโนโลยี 2) กลุ่มคนเมืองชอบดีไซน์ย้อนยุคตึงเอาจิตวัฒนธรรม ดั้งเดิมมาประยุกต์เข้ากับความทันสมัยใน ปัจจุบัน 3) กลุ่มคนเมือง เรียบ สบาย ดีไซน์น้อย 4) กลุ่มคนเมืองชอบเดินทางท่องเที่ยว มีอิสระในการ แสดงออก ซึ่งเชื่อมโยงกับสุนทรียศาสตร์ขององค์ประกอบทางการออกแบบ ได้แก่ รูปร่าง รูปทรง รายละเอียด ในการตกแต่ง วัสดุ พื้นผิว สี และลวดลายพิมพ์ที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรม และความ ต้องการทางแฟชั่นของผู้บริโภคเจนเนอเรชั่นเอเซียในประเทศไทย

ศิริกมล ทองโตนด (2559) ศึกษาการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานที่ประยุกต์จากชุดไทย พระราชนิยม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบและการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน เพื่อศึกษาข้อมูล รูปแบบชุดไทยพระราชนิยม และเพื่อสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงาน ที่ประยุกต์จากชุดไทย พระราช นิยม พบว่าการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัย ทำงานที่ประยุกต์จากชุดไทยพระราชนิยม ตอบสนองความ ต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่มีภาพลักษณ์ การแต่งกาย กล่าวคือ เป็นกลุ่มที่ติดตามแฟชั่น ใส่ใจเรื่องการแต่ง กาย รวมไปถึงการแต่งหน้า ทรงผม ดูดีเป็นทางการ มีพลังมีลักษณะของการแต่งกายมาดเทห์ เป็นรูปแบบที่ เหมาะสมลงตัว

วัชรินทร์ ชัยบุรณ์และสรพงษ์ วงศ์ธีระธรรณ (2566) ศึกษาและการสร้างสรรค์ภาพถ่ายชุดไทยเพื่อการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า 1) อัตลักษณ์ความเป็นไทยผ่านการแต่ง กายชุดไทย ผ้าไทย และเครื่องประดับ 2) ชุดไทยกับความผูกพันกับพุทธศาสนา 3) ชุดไทยกับการเชื่อมโยง สถานที่ท่องเที่ยว

ขวัญทิพา ผิวผาด (2555) ศึกษาความเชื่อ การบนบานและการใช้ของแก้บนผู้มาแก้บนศาลเจ้าแม่ นมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ชุดสตรีไทย ที่ นิยมนำมาแก้บน มีลักษณะเป็นชิ้นหรือผ้าถุง สวมทับชายเสื้อ มีหน้านางอยู่ตรง กลาง ห่มด้วยสไบเปิดไหล่ ด้านข้างหนึ่ง หลากหลาย รูปแบบ เช่น ผ้าลูกไม้ ผ้าพื้นอัดจีบ หรือผ้าพิมพ์ลาย แล้วฉลุ หรือปักด้วยเลื่อม ลูกปัด เป็นต้น ผู้แก้บนนิยม ซื้อชุดไทยมาจากร้านใกล้บ้าน

สุธินี ภัทรปัญญาภรณ์ (2557) ศึกษาแผนธุรกิจเช่าชุดไทย เดอะเลอค่าไทยเดรสส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกของการทำ ธุรกิจเช่าชุดไทยเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหาอุปสรรคที่ จะเกิดขึ้น ในธุรกิจนี้ รวมถึงการแก้ปัญหา วิเคราะห์ตำแหน่งของธุรกิจตัวเองและคู่แข่ง รวมถึงประมาณงบประมาณต่างๆ

ในการทำธุรกิจและ ผลตอบแทนที่จะได้รับแผนธุรกิจได้จัดทำขึ้นสำหรับธุรกิจประเภทบริการโดยเป็นการดำเนินธุรกิจเทคนิคและวิธีการทำแผน พบว่าสถานการณ์เข้าร่วม อาเซียนจะส่งผลให้ธุรกิจมีโอกาสเพิ่มมากขึ้น ทั้งด้านการท่องเที่ยวและด้านแรงงาน รวมถึงอิทธิพลของโซเชียลมีเดียในปัจจุบัน ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอก ได้แก่ ผู้ประกอบการขาดประสบการณ์ความรู้ความชำนาญในการดำเนินธุรกิจ และ สภาพเศรษฐกิจ การเมืองของประเทศไทยยังไม่เสถียรอาจทำให้เกิดอุปสรรคเพิ่มขึ้น สภาพการแข่งขันของธุรกิจนี้อยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากเป็นธุรกิจรูปแบบใหม่ที่ต่อยอดจากธุรกิจรูปแบบเดิม คู่แข่งขันหลักที่สำคัญ คือ ร้านสตูดิโอทั่วไปทั้งในและนอกสถานที่เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง พบว่าตำแหน่งของธุรกิจในตลาดอยู่ในช่วงเริ่มต้นข้อได้เปรียบคู่แข่งคือ ได้สัมผัสรู้สึกถึงบรรยากาศแบบไทยในสถานที่จริง มากกว่านั้นคือมีความสนุกสนานเพลิดเพลินได้อย่างเต็มที่ในขณะที่ข้อเสียเปรียบทางการแข่งขัน คือ เป็นธุรกิจใหม่ยังไม่เป็นที่รู้จักและยังไม่มีชื่อเสียง กลยุทธ์ที่สำคัญในการทำธุรกิจ คือ “อยู่เมืองไทย ต้องใส่ชุดไทย” เป็นการทำกลยุทธ์ควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยวและบริษัททัวร์เพื่อสนับสนุนให้ นักท่องเที่ยวชมแหล่งเที่ยวเพื่อสร้างโอกาสของช่องทางในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ การสวมใส่ชุดไทย ด้วยการส่งเสริมและเผยแพร่ภาพอัตลักษณ์ความเป็นไทยอันให้ดำรงคงอยู่ปรากฏเป็นความภาคภูมิใจของคนไทย

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่อุปทานชุดไทยในจังหวัดสงขลา ดังนี้

1.ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจร้านเช่าชุดไทยในพื้นที่ 5 อำเภอในจังหวัดสงขลาประกอบด้วย อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร อำเภอบางกล่ำ อำเภอจะนะ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ร้านตัดเย็บชุดไทยในพื้นที่ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุดไทย

2.เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์ซึ่งจากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่าแต่ละอำเภอในจังหวัดสงขลา มีร้านเช่าชุดไทยไม่น้อยกว่า 5 ร้านและมักจะตั้งอยู่ในตัวอำเภอเป็นส่วนใหญ่ เพื่อสะดวกต่อการให้บริการแก่ลูกค้าทั้งหลาย ส่วนในตัวเมืองสงขลาและตัวอำเภอหาดใหญ่ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดสงขลา สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจร้านเช่าชุดไทยในพื้นที่ 5 อำเภอในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสิงหนคร อำเภอบางกล่ำ อำเภอจะนะ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ร้านตัดเย็บชุดไทยในพื้นที่ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุดไทย

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยการลงไปศึกษาในพื้นที่

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจะนำผลจากการสัมภาษณ์ข้อมูลภาคสนามในลักษณะเชิงพรรณนาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษา

จากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่า ชุดไทยเรือนต้น ชุดไทยจิตรลดา และชุดไทยอมรินทร์ มักพบอยู่ในงานพิธีการจัดขึ้นโดยหน่วยงานราชการและงานราชพิธีต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น งานถวายสักการะพระมหากษัตริย์ หรืองานถวายความเคารพต่อพระบรมวงศานุวงศ์ ในวาระโอกาสสำคัญต่างๆ หรือในงานพระราชทานเพลิงศพบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ส่วนชุดไทยสตรีอื่น ๆ เช่น ชุดไทยศิวาลัย ชุดไทยจักรี ชุดไทยจักรพรรดิ ชุดไทยดุสิต เป็นต้นพบได้โดยทั่วไปที่สวมใส่โดยเจ้าสาวในงานประเพณีแต่งงาน โดยเฉพาะในขั้นตอนของพิธีการงานแต่งงาน กล่าวโดยสรุปประเพณีแต่งงานของคู่บ่าวสาวในจังหวัดสงขลาในขั้นตอนที่เป็นพิธีการสำคัญเจ้าสาวจะแต่งตัวอยู่ในชุดไทยได้แก่ ขั้นตอนการหมั้น ขั้นตอนพิธีแต่งงาน ขั้นตอนการรดน้ำสังข์ เป็นต้น ส่วนในงานจัดเลี้ยงเจ้าสาวมักจะแต่งชุดแตกต่างกันไปตามต้องการ ส่วนใหญ่มักเป็นชุดเจ้าสาวแบบฝรั่งหรือที่เรียกกันในคำพื้นบ้านว่า “ชุดราตรีเจ้าสาว” ส่วนฝ่ายเจ้าบ่าวพบมีทั้งที่แต่งชุดไทย ชุดสากล และชุดปกติขาวข้าราชการ นอกจากนั้นแหล่งที่พบชุดไทยมีทั่วไปที่จัดแสดงสวมโชว์หุ่นตามร้านผู้ประกอบการให้เช่าชุดในพระเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีแต่งงานกับนางไม้ ภาพหรือจินตนาการรูปลักษณ์ของแม่ทวดม่วงทองหรือนางไม้ เป็นภาพของหญิงสาวสวมชุดไทยจักรีเกล้าผมมวยปักด้วยปิ่นทอง ซึ่งเป็นภาพจินตนาการร่วมของคนในพื้นที่ มีนัยเกี่ยวเนื่องด้วยความเป็นไทยที่ตั้งอยู่บนฐานตัวแทนของเรื่องความเหมาะสม ความดี ความงาม ที่มีชุดไทยเป็นสัญลักษณ์

ห้วงโซ่คุณค่า ชุดไทยในจังหวัดสงขลา พบว่า กิจกรรมต้นน้ำ (แหล่งผลิต) เริ่มตั้งแต่ผ้าไหมอิตาลี ผ้ายกอินเดียจากกรุงเทพฯ ผ้าไหมจากภาคอีสาน ผ้าทอเกาะยอ แหล่งผลิตชุดไทย/เครื่องประดับ จากพาดูบางลำพู เพจออนไลน์ทั้งในกรุงเทพฯ และในภาคอีสาน สำหรับกิจกรรมกลางน้ำ (ผู้ประกอบการ) เริ่มจากผู้ประกอบการร้านเช่าชุดไทยสั่งตัด/เช่าตัดจากร้านที่พาดู บางลำพู เพจออนไลน์ต่าง ๆ และกิจกรรมปลายน้ำ (ผู้บริโภค) เริ่มตั้งแต่การจำหน่ายชุดไทย การขนส่งชุดไทย การส่งมอบ การกำหนดราคาขาย และการบริการด้านต่างๆ ให้แก่ลูกค้า เป็นการนำเสนอเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านชุดประจำชาติไทยในทุกรายละเอียด ทั้งผ้านุ่ง เครื่องประดับ การแต่งหน้า หรือการทำผม ที่สื่อถึงความอ่อนช้อย งดงาม ล้วนการสนับสนุนให้เครื่องแต่งกายมีความโดดเด่นทั้งสิ้น ผู้ศึกษานำข้อมูลมาวิเคราะห์ห้วงโซ่คุณค่าชุดไทยในจังหวัดสงขลา ดังรายละเอียด

1. การแต่งชุดไทยในงานแต่งงาน

จากการลงพื้นที่ภาคสนาม พบว่า ชุดไทยมีความสวยงาม การใส่ชุดไทยในงานแต่งงานเป็นประเพณีไทย ซึ่งการแต่งงานจะมีแนวคิดในการจัดงาน นอกจากเจ้าบ่าวและเจ้าสาวแล้ว คนที่มาร่วมงานแต่ละคนจะใส่ชุดไทยตามแนวคิดในการจัดงาน เช่น เจ้าสาวแต่งชุดไทยดุสิตสีชมพูทุกสิบนิ้ว ส่วนเจ้าบ่าวจะแต่งโจงกระเบนและเสื้อราชปะแตน ถิมงานแต่งงานจะเป็นสีชมพู ผู้ที่มาร่วมงานแต่งงานชุดไทยหรือผ้าไทยสีชมพูช่วยสร้างบรรยากาศและความทรงจำพิเศษให้แก่บ่าวสาวและผู้ที่มาร่วมงาน เป็นต้น

โดยชุดแต่งงานที่ใช้ในวันแต่งงานมักจะเป็นชุดที่ได้รับการตัดเย็บหรือเช่าจากร้านที่ให้บริการเช่าและตัดชุดแต่งงานโดยเฉพาะ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการตัดหรือเช่า ชุดของชายและหญิงรวมกันประมาณชุดละ 15,000-50,000 บาทโดยราคาจะขึ้นอยู่กับแบบและลักษณะของชุดที่เลือกใช้ จากการที่มี ร้านให้เช่าชุดแต่งงานหลายร้าน จึงทำให้เกิดการแข่งขัน ด้านราคาระหว่างร้านเช่าชุดไทยด้วยกันเอง ผู้เป็นเจ้าของกิจการส่วนใหญ่มีประกอบอาชีพเสริมที่นอกเหนือจากการทำอาชีพเปิดร้านเช่าชุดแต่งงาน และรวมผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับงานแต่งงานไว้ที่เดียว ผู้บริโภคสามารถหาสินค้าทุกอย่างได้ภายในร้าน เดียว ที่สามารถเลือกแพ็คเกจได้ตามกำลังการจ่ายของผู้บริโภค มี ให้บริการทั้งชุดเจ้าบ่าวและเจ้าสาว มีจำนวนชุดให้เลือกมากมาย มีลักษณะชุดให้เลือกหลากหลาย เช่น ชุดไทย ชุดราตรี มีการจัดแพ็คเกจ เช่น แพ็คเกจ A เช่าชุดเจ้าสาว 2 ชุดและชุดเจ้าบ่าว 2 ชุด แถมแต่งหน้าฟรี แพ็คเกจ B เช่าชุดเจ้าสาว 1 ชุดแถมชุดเจ้าบ่าวฟรี 1 ชุด เป็นต้น

สำหรับทำเลที่ตั้ง สาเหตุที่เป็นเหตุใหญ่ เนื่องจากเส้นสัญจรหลัก ผู้คนพลุกพล่าน เป็นย่าน ธุรกิจที่คนตื่นตัวตลอดเวลา ร้านเช่าชุดไทยต่างๆ ก็เป็นส่วนหนึ่งในไลฟ์สไตล์ของคน อยู่แล้ว ทำเลนี้ เป็นทำเลที่น่าจับตลาดลงทุน ถ้าร้านอยู่ติดริมถนนจะยิ่งได้เปรียบ หน้าร้านจะมองเห็นได้จากคนที่ผ่านไปผ่านมา หรือ กระจังอยู่บนรถ เราจะได้ลูกค้าที่เห็นชุดโชว์หน้าร้าน แล้ววอล์คอินเข้ามาลองพิตติ้งชุดเยอะ พอสมควร ถ้าร้านแอบเข้าไปอยู่ในซอยก็จะหายาก จากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่า เจ้าของร้านบั้นรัก เวตติง หาดใหญ่ เช่าชุดแต่งงาน เผยถึงเทรนด์ชุดแต่งงานที่ได้รับ เป็นสไตล์ที่กำลังมาแรงเรียกว่า "เรียบโก้" มีลักษณะไม่ฟู ฟามาก เน้นคัดติง-การตัดเย็บ และชุดที่มีดีเทลสวยๆ ดีเทลน้อยๆ ไปจนถึงเรียบง่าย

ภาพที่ 1 ภาพแสดงชุดไทยที่สวยงาม

อย่างไรก็ตาม แต่ละร้านจะมีจุดขายและสไตล์ ของตัวเอง ขึ้นอยู่กับลูกค้าว่าชอบแบบดีเทลชุดแบบไหน พฤติกรรมของลูกค้าส่วนใหญ่จะเซอร์เวย์ ก่อนหลายร้าน ดูแบบชุด ราคาว่าแต่ละร้านแบบชุดแตกต่างกัน ยังไง ก่อนการตัดสินใจ จากที่สอบถาม เรหราคาเริ่มต้นจะอยู่ที่ 2,000 บาทเกือบทุกร้าน สไตล์ส่วนใหญ่จะเน้นเรียบหรู เปรี๊ยะจัด ไปจนถึงแนวเวอร์วังอลังการ

2. การแต่งกายชุดไทยในวันสำคัญต่างๆ

ชุดไทยเป็นชุดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถใส่ได้หลายโอกาส เช่น ในเทศกาลลอยกระทง งานแต่งงาน งานบวช การท่องเที่ยว การทำงาน งานกีฬา วันภาษาไทย เป็นต้น ซึ่งเป็นกระแสของวัฒนธรรมแบบสมัยนิยม (Pop Culture) และกระแสหลักของสังคมที่ก้าวสู่การแข่งขันในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการสร้างมูลค่าให้กับชุดไทย

ธุรกิจชุดไทยจึงเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่มีความน่าสนใจในแง่ของการสร้างรายได้ จากกระแสชุดไทยที่ได้รับการอนุรักษ์มากขึ้น ผู้ประกอบการที่มองเห็นโอกาส จึงเกิดเป็นธุรกิจทางด้านชุดไทยต่าง ๆ ตั้งแต่ธุรกิจตัดเย็บชุดไทย ขายชุดไทย ขายเครื่องประดับชุดไทย หรือแม้แต่ธุรกิจเช่าชุดไทย อีกทั้งในปัจจุบัน มีช่องทางที่ทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้กระแสในเรื่องชุดไทยขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งธุรกิจร้านเช่าชุดไทย และร้านเช่าชุดไทยเพื่อนเจ้าสาว-เจ้าบ่าว ที่เปิดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นธุรกิจที่มีความโดดเด่น และน่าสนใจมาก โดยธุรกิจแบบนี้ช่วยลดต้นทุนในการจ้างงาน และยังมีเพิ่มความสะดวกกับผู้ใช้บริการ ด้วยการติดต่อผ่านแอปพลิเคชัน การส่งของผ่านระบบไปรษณีย์ การชำระเงินผ่านระบบการโอนหรือระบบธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น โดยรูปแบบชุดที่ได้รับความนิยม ได้แก่ ชุดเพื่อนเจ้าสาว-เจ้าบ่าว รูปแบบชุดไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4-8 ชุดไทยเจ้าบ่าว-เจ้าสาว ชุดไทยเด็ก ชุดใส่ไปงานเลี้ยงเป็นทีม และด้วยธุรกิจรูปแบบนี้มีต้นทุนที่ไม่สูงมาก จึงทำให้ลูกค้าสามารถเช่าในราคาที่ถูกลงได้

ภาพที่ 2 ภาพแสดงชุดไทยจักรพรรดิในงานกิจกรรมแข่งกีฬาสีโรงเรียนแจ้งวิทยา เดินพาเหรดสีชมพู
อิมเจะปากับนางรจนา

อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนชนชั้นกลางที่ประกอบอาชีพรับราชการ อาชีพธุรกิจส่วนตัวและทำงานบริษัททั้งของภาครัฐและเอกชน มีการบริโภคชุดไทยในระดับที่ตนเองสามารถเข้าถึงได้และสามารถเลือกซื้อได้บ่อยครั้งในด้านช่องทางการเลือกซื้อผ้าไทย ของกลุ่มตัวอย่างจะเลือกซื้อผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซเพชบุค (Facebook) หรือ tiktok ซึ่งเป็นแหล่งผลิตชุดไทยและมีการนำมาขายในช่องทางออนไลน์ หรือจากเพจที่คนรู้จักแนะนำต่อ ๆ กันมา

จึงกล่าวได้ว่า ห่วงโซ่คุณค่าด้านการบริโภคชุดไทยจากการลงพื้นที่ภาคสนาม พบว่าต้องม้องค์ความรู้ในการเลือกสรร ซึ่งองค์ความรู้ที่มีนั้นเกิดจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง จากการบอกเล่าปากต่อปากจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่างๆ เช่น ผู้ขายหรือผู้ผลิตผ้าทอในงานกิจกรรมผ้าไทยตามสถานที่ต่าง ๆ การติดตามผู้มีชื่อเสียง (celebrity) โดยวิธีการเลือกสรรผ้าไทยของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ชนิดของผ้า จากประสบการณ์การเรียนรู้จึงทำให้ได้รู้ถึงรูปแบบ และความชื่นชอบของตนเอง ซึ่งจะชื่นชอบผ้าไหมและผ้าฝ้ายได้แก่ ผ้ามัดหมี่ ผ้าตีนจก ผ้าแพรวา ผ้ายกอินเดีย เป็นต้น

2. ราคา จะมีส่วนสำคัญในจะเลือกเช่าชุดไทยในราคาที่สามารเข้าถึงได้ ส่วนใหญ่จะเลือกผ้าจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะมีราคาที่ไม่แพงและมีความสวยงาม และมีโอกาสที่จะสามารถเลือกเช่าได้บ่อยครั้งและนำมาใส่ในชีวิตประจำวันได้หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น

3. แหล่งชุดไทย ผู้บริโภคจะมีการค้นหาข้อมูลหรือติดตามจากเพจเกี่ยวกับ ผ้าไทยต่าง ๆ ที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการแนะนำจากคนรู้จักหรือจากคนในกลุ่มเพจที่ตนเอง ติดตาม ทำให้รับรู้ช่องทางการเลือกซื้อและเข้าถึงแหล่งชุดไทยได้ง่ายจากช่องทางต่าง ๆ ทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์

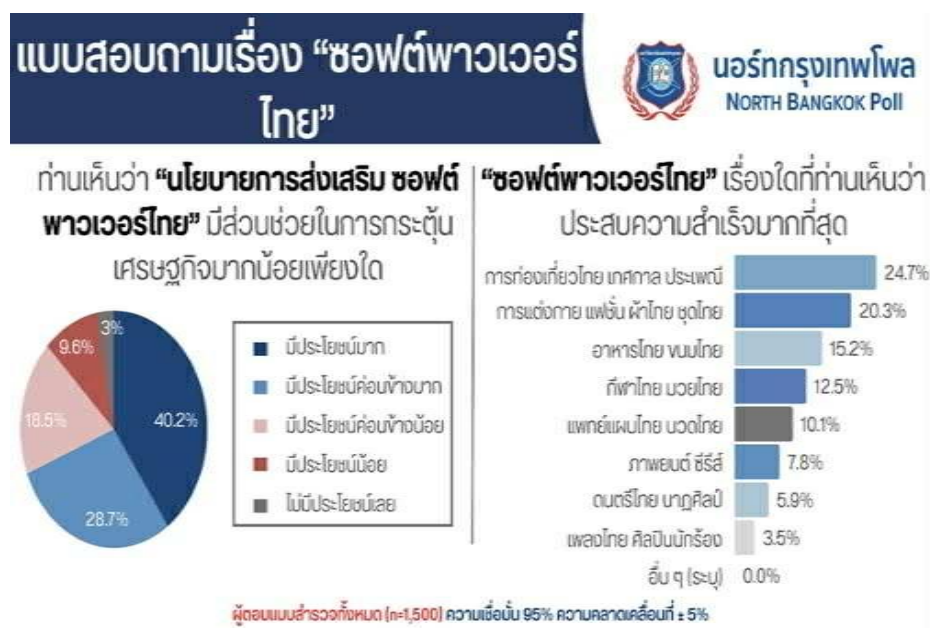
4. เนื้อผ้า ส่วนใหญ่เลือกผ้าไหม เพราะมีความพลิ้วไหวและใส่สบายดั่งนั้น ภูมิหลังการบริโภคชุดไทยทำให้ได้รับประสบการณ์ ทั้งทางตรงและจากสื่อ ต่าง ๆ จนสะสมเป็นองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมชุดไทย/ผ้าไทย อันนำไปสู่การเลือกสรรชุดไทยที่เหมาะสมกับตนเองได้

3. การแต่งชุดไทยเพื่อการท่องเที่ยว

จากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่า ห่วงโซ่คุณค่าชุดไทยในจังหวัดสงขลา นำไปสู่การเกิดธุรกิจการให้บริการเช่าชุดไทยจากการสำรวจพบว่า การเกิดขึ้นของธุรกิจให้บริการเช่าชุดไทย ในพื้นที่จังหวัดสงขลาเดิมที่มีอยู่ถึงร้อยละ 60 และยังมีอัตราการคงอยู่จนถึงปัจจุบันโดยเฉลี่ยรายได้ต่อวัน ในช่วงเทศกาลหรือวันหยุด สูงสุดถึงหลักหมื่นบาทต่อวัน

จากสถิติตัวเลขจำนวนนักท่องเที่ยวมาเลเซีย-อินโดนีเซียที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา ข้อมูลจากสำนักงานหาดใหญ่เผยภาพรวมการท่องเที่ยวหาดใหญ่ปี 2567 และแนวโน้มปี 2568 ว่า ในปี 2567 (มกราคม-ธันวาคม) มีผู้มาเยี่ยมเยือน ทั้งไทยและต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ประมาณ 6.7 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก ปี 2566 ที่ประมาณ 5.1 ล้านคน แยกเป็นผู้มาเยือนคนไทยกว่า 2.9 ล้านคน และต่างชาติกว่า 3.7 ล้านคน ซึ่งเป็นตัวเลขคาดการณ์นักท่องเที่ยวในปี 2567 ทั้งปี ตัวเลขคาดการณ์ผู้มาเยือนของจังหวัดสงขลา เพิ่มขึ้นประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ และคาดการณ์รายได้รวมประมาณกว่า 48,000 ล้านบาท

โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติแบ่งเป็นมาเลเซีย 23 ล้าน คนอินโดนีเซีย 950,000 คน สิงคโปร์ 730,000 คน สปป.ลาว 20,000 คนและจีนกว่า 18,000 คน ปัจจัยหนุนสำคัญของการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา เกิดจากการฟื้นตัวหลังจากสถานการณ์โควิด ที่ก่อนหน้านี้ยังไม่มี ความมั่นใจ ยังมีความกังวล แต่ในปี 2567 ทุกอย่างกลับมาฟื้นตัวปกติบวกกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวปี 2567 ที่มีอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนสำคัญทำให้เกิดสีสันของเมือง รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ก็มี (นงเยาว์, จิรันดร, 2568) ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาจังหวัดสงขลา พร้อมกับเลือกแต่งกายชุดไทย จนกลายเป็นกระแสนิยมใส่ชุดไทยมาเที่ยววัด และโบราณสถาน ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องนั้นเกิดการขยายตัวไปด้วย ที่วัดโคกสมาณคุณกลายเป็นจุดสายมู เพราะนอกจากความสวยงามของอุโบสถพระปรางค์สามยอด ที่นักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศมาถ่ายรูปกันแล้ว ที่นี่ยังเป็นที่ประดิษฐานของท้าวเวสสุวรรณ 4 กร ทำให้นักท่องเที่ยวสายมูเสี่ยงโชคมาขอพร และสมหวังหลายราย จนเป็นที่เลื่องลือทำให้ชาวมาเลเซียหลั่งไหลเข้ามาขอพรจากท่านเป็นจำนวนมาก ค่าเช่าไทยชุด 400 บาท ทำผม 50 บาท แต่งหน้า 100 บาท ซึ่งสอดคล้องกับนอร์ทกรุงเทพโพล เปิดเผยว่า จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ระหว่างวันที่ 6-7 ตุลาคม 2567 จากจำนวน 1,500 ตัวอย่าง จากกลุ่มตัวอย่างทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ในประเด็น “ซอฟต์แวร์ไทย” ในประเด็นต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ภาพแสดงผลการสำรวจความคิดเห็นเรื่องซอฟต์แวร์ไทย

จากแบบสอบถามเรื่องซอฟต์แวร์ไทยที่คนไทยเห็นว่ามีประสบความสำเร็จมากที่สุดคือการท่องเที่ยวไทย เทศกาล ประเพณี ร้อยละ 24.7 การแต่งกาย แฟชั่น ผ้าไทย ชุดไทย ร้อยละ 20.3 อาหาร

ไทย ขนมหไทย ร้อยละ 15.2 กีฬาไทย มวยไทย ร้อยละ 12.5 แพทย์แผนไทย นวดไทย ร้อยละ 10.1 ภาพยนตร์
ซีรี่ย์ ร้อยละ 7.8 ดนตรีไทย นาฏศิลป์ ร้อยละ 5.9 และ เพลงไทย ศิลปินนักร้อง ร้อยละ 3.5

สำหรับในจังหวัดสงขลา พบว่า พื้นที่กิจกรรมงานพิเศษเกี่ยวกับผ้าไทยที่ภาครัฐเข้ามาส่งเสริม เช่น
จังหวัดสงขลา จัดส่งกรณดัยอนยุคสงเสริมทองเทียวเมืองมรดกโลก “ไหว้พระวัดสุวรรณคีรี สรงน้ำพระ รตนน้ำ
ผู้ใหญ่” สืบสานประเพณีและเสริมความเป็นสิริมงคลปีใหม่ไทย 2568 โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมต่างสวมใส่ชุดไทย
ย้อนยุคหลากหลายสี สว่างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและส่งเสริมความเป็นไทย และงานวันสตรี
ไทย ประจำปี พ.ศ.2568 “ร้อยเรียงดวงใจ สตรีไทยสงขลา เป็นหนึ่งเดียว” กำหนดจัดกิจกรรมวันศุกร์ที่
1 สิงหาคม 2568 ณ โรงแรมบีพี สมิหลา บีช โฮเต็ล แอนด์ รีสอร์ท ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัด
สงขลา เวลา 09.00 น.เป็นต้นไป พบกับกิจกรรม การประกวด “เทพีสตรีสงขลา ครั้งที่ 3 ประจำปี
2568 กิจกรรมการแนะนำองค์กรเครือข่ายสตรีจังหวัดสงขลา ,กิจกรรมมอบสายสะพายสตรีจังหวัดสงขลา,
กิจกรรมการแสดงขององค์กรสตรีและเครือข่าย จังหวัดสงขลา ภายใต้โครงการจัดงานพัฒนาศักยภาพกลุ่ม
องค์กรภาคประชาชนและเครือข่ายด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2568 แต่งกาย
ด้วยชุดผ้าไทย

ภาพที่ 4 แสดงจัดส่งกรณดัยอนยุคสงเสริมทองเทียวเมืองมรดกโลก

ภาพที่ 5 ภาพแสดงวันสตรีไทย

4. ชุติไทยกับความเชื่อในท้องถิ่น

ในกรณีของแม่ทวดม่วงทอง เป็นความเชื่อท้องถิ่นที่ชาวบ้านแม่ทวดม่วงทองแต่ก่อนเป็นธิดาของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ในยุคหลายร้อยปีก่อนที่ถูกโจรฆ่าตายแล้วฝังไว้ใต้ต้นมะม่วงใหญ่ปัจจุบันคือบริเวณวัดมะม่วงหมู่ ศพถูกซ่อนอยู่ในโพรงมะม่วงใหญ่ ต่อมาได้แสดงปาฏิหาริย์ให้ปรากฏเนื่อง ๆ จนชาวบ้านนับถือและเกิดการบวงสรวงบนบานเพื่อความประสงค์ต่าง ๆ ชาวบ้านมีความเชื่อว่าทวดแม่ม่วงทองหรือนางไม้ดังกล่าวได้สิงสถิตอยู่ที่ต้นมะม่วง ซึ่งมีขนาดใหญ่โดยปรากฏให้ชาวบ้านเห็นและเข้าฝันบอกให้ชาวบ้านรู้ ต่อมาเมื่อต้นมะม่วงดังกล่าวโคนล้มลงตามธรรมชาติ และต้นมะม่วงดังกล่าวผุพังลงเหลือเฉพาะแก่น สามารถยกได้ด้วยกำลังคนเพียงคนเดียว จึงได้มีการเคลื่อนย้ายมาตั้งฝังไว้กับต้นอินทนิลขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากต้นเดิมที่หักโคนลงมากนัก ต่อมาในปี พ.ศ. 2508 ทางวัดต้องการสถานที่ดังกล่าวเพื่อก่อสร้างกุฏิเจ้าอาวาสจึงได้โค่นต้นอินทนิล ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าแม่ทวดม่วงทองสิงสถิตอยู่ลง การโค่นต้นอินทนิลของทางวัด ได้มีการทำพิธีอันเชิญให้แม่ทวดม่วงทองไปสิงสถิตยังต้นประดู่ ซึ่งอยู่ทางมุมด้านทิศตะวันตกของวัด โดยหมอผู้ทำพิธีชาวอีสานการทำพิธีอันเชิญนางไม้หรือทวดม่วงทองไปอยู่ยังสถานที่ใหม่ ที่ทางวัดจัดเตรียมไว้เป็นพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการจัดเตรียมเครื่องเซ่นสังเวยด้วยของ 12 อย่างโดยหมอพิธี หลังจากที่ทำพิธีอันเชิญแม่ทวดม่วงทองไปสิงสถิตอยู่ ณ ต้นประดู่ อันเป็นบริเวณตลาดนัดวันเสาร์ในปัจจุบัน การทำพิธีของชาวบ้านจึงต้องย้ายไป ณ บริเวณดังกล่าวด้วย

ในด้านความเชื่อต่อแม่ทวดม่วงทอง ชาวบ้านจะบนบานให้แม่ทวดม่วงทองช่วยเหลือเมื่อเกิดความทุกข์ใจ เช่น ขอให้ลูกสอบบรรจุได้ทำงาน ขอให้หายป่วย เป็นต้น เมื่อการบนบานสมหวัง ชาวบ้านจะนำไก่ อาหาร คาวหวาน ชุติไทยมาแก้บน ศาลเจ้าแม่ทวดม่วงทองจะเต็มไปด้วยเครื่องเซ่นบูชาเหล่านี้ ซึ่งความเชื่อเกิดจากปัญหา

ชีวิตประจำวัน ปัญหาที่เกินขีดความสามารถที่จะแก้ไขได้ จึงสร้างความเชื่อว่าน่าจะมีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ ตอบันดาลให้เป็นไป เพื่อป้องกันภัยพิบัติที่เกิดขึ้นกับตัวเอง มนุษย์จึงวิงวอนจากอำนาจลึกลับ ถ้าบอกกล่าวหรือ ทำให้อำนาจนั้นพอใจอาจช่วยให้ปลอดภัยได้ เมื่อมีการประกอบพิธีกรรมที่ถูกต้องจะทำให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ ต่างๆ และส่งผลให้อยู่เย็นเป็นสุข จึงมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน (บุญเลิศ จันทระ, 2544)

ปัจจุบันนี้มีการเปิดร้านขายชุดไทยสำเร็จรูป ซึ่งมีการเปิดเป็นธุรกิจตัดเย็บชุดไทย มีร้านจำหน่าย และโฆษณาขายทางอินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ รูปแบบชุดไทยสำเร็จรูป จะประกอบด้วยผ้าสไบและผ้าถุงหรือผ้าซิ่น ผ้าถุงจะมีทั้งที่เป็นผ้าถุงจับหน้านาง และ ผ้าถุงโจงกระเบน บริเวณเอวจะมีเข็มขัดทอง ชุดจะประกอบใส่อยู่ในไม้ แขนว หรือตัวหุ่น พลาสติก มีถุงพลาสติกใส่หุ้มอยู่ด้านนอกป้องกันฝุ่น ราคาอยู่ระหว่าง 800-1,500 บาท

เมื่อนำรูปแบบชุดไทยพระราชานิยมมาเปรียบเทียบกับชุดไทยแค้น จะพบว่าแบบ ชุดไทยจักรีจะมีความคล้ายคลึงกับชุดไทยแค้น นั่นคือ การใช้ผ้าสไบห่มคลุม เปิดผ่าข้าง หนึ่ง มีผ้าถุงมีจีบยกข้างหน้า และ คาดเข็มขัด ทางราชการได้กำหนดให้ชุดไทยแต่ละแบบ ใช้ในพิธีที่เป็นทางการในโอกาสต่าง ๆ โดยที่ชุดไทย จักรีจะใช้ในงานตอนค่ำ การแพร่หลายของชุดไทยพระราชานิยมเห็นได้อย่างชัดเจนบนเวทีประกวดนางงาม ตั้งแต่ระดับ ท้องถิ่นไปจนถึงระดับนานาชาติ ผู้หญิงที่เข้าประกวดจะสวมใส่ชุดไทยพระราชานิยมเพื่อ แสดงอัตลักษณ์ความเป็นไทยและความเป็นกุลสตรีไทย รวมทั้งเจ้าสาวที่จะเข้าพิธีมงคลสมรส ก็จะสวมใส่ชุดไทยพระราชานิยมในพิธีรดน้ำสังข์ ปัจจุบันนี้ ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านจำหน่ายและร้านเช่าชุด นำแบบชุดไทยพระราชานิยม มาประยุกต์ออกแบบให้เหมาะสมกับ งานประเภทต่าง ๆ เช่น ชุดเจ้าสาว ชุดเพื่อนเจ้าสาว ชุดนางรำ ชุดนาฏศิลป์ ชุดนางงาม ชุดไทยแค้น เป็นต้น

ภาพที่ 6 แสดงชุดไทยแค้นแม่ทวดม่วงทอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น แม่ทวดม่วงทองจะเห็นได้ว่าการประกอบสร้างความเป็นหญิงให้กับแม่ทวดม่วงทอง เริ่มมองเห็นชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมผ่านเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายแบบชุดไทย ซึ่งเป็นชุดที่ออกแบบขึ้นภายใต้อุดมการณ์ชาติความเป็นชาติและเอกลักษณ์ไทย ชุดไทยได้ถูกทำให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของ “หญิงไทย” ที่งดงามราวกับกุลสตรีและ “นางงาม” ในแง่นี้ ชุดไทยจึงมิได้เป็นเพียงภาพตัวแทนของ “ผู้หญิงงาม” เท่านั้น หากแต่ยัง

เป็น ภาพตัวแทนของ “ความสวย” ตามมาตรฐานของธุรกิจนางงามสมัยใหม่ กฎระเบียบของเพศภาวะที่ถูกนำไปใช้กับวัตถุสิ่งของทางสังคมด้วย ถูกทำให้แพร่หลายในวิถีชีวิตชาวบ้านผ่านห่วงโซ่คุณค่าอุตสาหกรรมแฟชั่นสมัยใหม่และความงาม เช่น ร้านตัด เสื้อและร้านจำหน่ายชุดไทยสำเร็จรูป ดังนั้น แม่ทอผ้าม่วงทองในชุดไทยที่สวยงามจึงเป็นหลักฐานทางสังคมและวัฒนธรรม

สรุปผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าชุดไทยในจังหวัดสงขลา

ต้นน้ำ หมายถึง กลุ่มต้นน้ำ (Upstream) กลุ่มที่เป็นเจ้าของวัตถุดิบ) ได้แก่ ช่างตัดเย็บชุดไทยร้านพาหุรัดดอทคอม ที่เป็นแหล่งเว็บไซต์ขายชุดไทยออนไลน์อันดับ 1 ดำเนินธุรกิจชุดไทยเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการแต่งกายชุดไทย ให้ชุดไทยกลับมาถูกใส่โดยคนไทยในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น และผู้คนในสังคมเกิดความภูมิใจที่ได้สวมใส่เอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายไทย โดยการนำเสนอชุดไทยทั้งแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัย ให้ตอบโจทย์ความต้องการของคนในทุกวัยในยุคปัจจุบัน ในราคาที่จับต้องได้ สนับสนุนกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นความนิยมการใส่ชุดไทยให้กับคนในสังคม และสร้างความพึงพอใจของลูกค้าให้อยู่ในระดับสูงสุด นอกจากนี้มีการสั่งซื้อชุดไทย เครื่องประดับ บนเพจออนไลน์ต่างๆ มีการออกแบบเครื่องประดับ ชุดไทยจากช่างผู้ชำนาญมาเป็นระยะเวลาหลายสิบปี ได้รับความนิยมและเชื่อถือในกลุ่มของผู้ที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของพลยมล หางนา (2557) ศึกษารูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ของกรุงเทพมหานคร พบว่าพื้นที่ย่านพาหุรัดเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลากหลายรูปแบบ มีสินค้าประเภทผ้าตัด อุปกรณ์ตัดเย็บร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านขายผ้าผ้าม้วน เสื้อผ้าสำเร็จรูปสารพัดชาติทั้งไทย จีน อินเดีย

กลางน้ำ (Midstream) คือ กลุ่มผู้ประกอบการร้านชุดไทย ให้บริการตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้า โดยผู้ประกอบการได้เล็งเห็น และมุ่งเน้นไปที่การบริการที่สมบูรณ์แบบ สินค้าที่มีคุณภาพและมีหลากหลายแบบใช้มาตรฐานและไซส์ใหญ่ มีความสวยงาม มีหลากหลายราคา ที่ลูกค้าสามารถจับต้องได้ และเป็นมาตรฐานของชุด โดยที่ลูกค้าไม่จำเป็นต้อง ลงทุนตัด หรือลูกค้าอาจจะเช่าตัดใหม่ได้ ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการที่ร้านสามารถเลือกชุด และปรับแต่งออกแบบเองได้จากชุดที่มีให้ชมในร้าน สามารถจำแนกโดยใช้ราคาของชุดไทยเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ได้ดังรายละเอียด

ตลาดราคาสูง (High Market) เป็นชุดไทยในตลาดระดับสูง ผลิตโดยห้องเสื้อตัดเย็บที่มีคุณภาพสูง เป็นสินค้าของนักออกแบบ มีราคาเฉลี่ยชุดละ 50,000 บาทต่อชุด มีรายละเอียดบนชุดไทยที่มีการตกแต่งอย่างประณีต สวยงาม กลุ่มผู้บริโภคเป็นร้านปิ่นรักเวดดิ้ง ตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ที่มีกำลังสูง มีรสนิยม

ตลาดราคากลางค่อนข้างสูง (Rather High Class/Middle Market) เป็นตลาดชุดไทยสำเร็จรูประดับปานกลางค่อนข้างสูง มีการผลิตสินค้าในปริมาณมาก มีขนาดที่เป็นมาตรฐาน มีคุณภาพของสินค้าทั้งวัสดุผ้าและการตกแต่งที่มีรายละเอียด แต่อาจจะมีการลดทอนรายละเอียดจากสอนค้าในกลุ่มตลาดราคาสูง ราคาของชุดไทยเฉลี่ยประมาณ 50,000 บาทต่อชุด กลุ่มผู้บริโภคจะมีฐานะค่อนข้างดี มีรายได้พอที่จะลงทุนหรือใช้เงินตามฐานะของตัวเอง

ตลาดชุดไทยราคาถูก (Low Market) เป็นตลาดชุดไทยราคาไม่แพง เน้นการผลิตจำนวนมาก รูปแบบสินค้าอาจมีการลอกเลียนแบบสินค้าในระดับสูง แต่ลดทอนรายละเอียดในการตัดเย็บราคาของชุดประมาณ 300-800 บาท เป็นกลุ่มที่มีตลาดใหญ่ในปัจจุบัน กลุ่มผู้บริโภคเป็นกลุ่มคนที่มีรายได้จำกัดจำแนกโดยใช้ราคาของ

ปลายน้ำ (Downstream) คือผู้บริโภค ผู้ที่ใช้บริการร้านเช่าชุดไทย ที่ต้องการเลือกรูปแบบของชุดไทยได้หลากหลายแบบและหลากหลายราคา โดยมีงบประมาณค่าเช่าชุดไทยเริ่มต้นระหว่าง 300-500 บาทต่อชุด สำหรับโทนสีของชุดไทย สีชมพูกลีบบัว หรือ สีทอง มีโอกาสใช้ในงานมงคล หรือ งานพิธีการ ผู้บริโภคตัดสินใจหาข้อมูล จากสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น Website, Facebook, tiktok และจากการบอกต่อของคนใกล้ชิด และเลือกมาเช่าด้วยตนเอง

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาห่วงโซ่คุณค่าของชุดไทยในจังหวัดสงขลาการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาห่วงโซ่คุณค่าของชุดไทยในจังหวัดสงขลาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยศึกษาจากผู้ประกอบการธุรกิจร้านเช่าชุดไทยในพื้นที่ 5 อำเภอในจังหวัดสงขลา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำของห่วงโซ่ชุดไทยวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาสัมภาษณ์เอกสารที่เกี่ยวข้องด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ตามลำดับของกิจกรรมในห่วงโซ่คุณค่า ข้อค้นพบจากการศึกษาสรุปผลได้ดังนี้ ห่วงโซ่คุณค่าชุดไทยในจังหวัดสงขลา มีบริบทการใช้ 4 ด้าน ได้แก่ การแต่งชุดไทยในงานแต่งงานจากการลงพื้นที่ภาคสนามพบว่า ชุดไทยมีความสวยงาม การใส่ชุดไทยในงานแต่งงานเป็นประเพณีไทย ซึ่งการแต่งงานจะมีแนวคิดในการจัดงานนอกจากเจ้าบ่าวและเจ้าสาวแล้ว คนที่มาร่วมงานแต่ละคนจะใส่ชุดไทยตามแนวคิดในการจัดงาน เช่น เจ้าสาวแต่งชุดไทยดุสิตสีชมพูกลีบบัว ส่วนเจ้าบ่าวจะแต่งโจงกระเบนและเสื้อราชปะแตน อีมนงานแต่งงานจะเป็นสีชมพู ผู้ที่มาร่วมงานแต่งงานชุดไทยหรือผ้าไทยสีชมพู

การแต่งชุดไทยในงานแต่งงาน ชุดไทยในกลุ่มพบว่า มีคุณค่าและมูลค่าสูงทางด้านเศรษฐกิจ และยังสามารถตอบสนองผู้มีส่วนได้เสียค่อนข้างกว้างเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ การแต่งกายชุดไทยในวันสำคัญต่างๆ เป็นเรื่องของกิจกรรมที่สร้างภาพลักษณ์ในทางที่ดีได้อย่างกว้างขวาง ชุดไทยจึงเป็นทุนทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า ครอบคลุมมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ชาติ การสวมใส่ชุดไทยไม่เพียงเพิ่มความงดงามให้กับผู้สวมใส่ แต่ยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาและส่งเสริมเรื่องราวให้ดำรงอยู่ สามารถใส่ได้หลายโอกาส เช่น ในเทศกาลลอยกระทง งานแต่งงาน งานบวช การท่องเที่ยว การทำงาน งานกีฬา วันภาษาไทย นิยมใส่ชุดไทยจักรี เป็นต้น ซึ่งเป็นกระแสของวัฒนธรรม แบบสมัยนิยม (Pop Culture) และกระแสหลักของสังคมที่ก้าวสู่การแข่งขันในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการสร้างมูลค่าให้กับชุดไทย

การแต่งชุดไทยเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการนำชุดไทยที่มีความหมายในทางวัฒนธรรมไทยมาสร้างสรรค์เป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียได้อย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวจากประเทศในคาบสมุทรมาเลย์ทั้งหลาย สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาจังหวัดสงขลา พร้อมกับเลือกแต่งกายชุดไทยสีขาวล้วน จนกลายเป็นกระแสนิยมใส่ชุดไทยมาเที่ยววัด และ

โบราณสถาน ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องนั้นเกิดการขยายตัวไปด้วย ที่วัดโคกสมาณคุณกลายเป็นจุดสายมู เพราะนอกจากความสวยงามของอุโบสถพระปรมาภิไธยที่นักท่องเที่ยวและต่างประเทศมาถ่ายรูปกันแล้ว ที่นี่ยังเป็นที่ประดิษฐานของท้าวเวสสุวรรณ 4 กร ทำให้นักท่องเที่ยวสายมูเสี่ยงโชคมาขอพร และสมหวังหลายราย จนเป็นที่เลื่องลือทำให้ชาวมาเลเซียหลังไหลเข้ามาขอพรจากท่านเป็นจำนวนมาก

ชุดไทยกับความเชื่อ คุณค่าสำคัญของชุดไทยกับความเชื่อเป็นเรื่องของจินตนาการเพื่อผลิตซ้ำความหมายทางวัฒนธรรมของชุดไทยในชีวิตประจำวันโดยใช้อำนาจของพลังที่อยู่เหนือธรรมชาติ เป็นช่องทางสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ชุดไทยซึ่งในประเพณีแต่งงานกับนางไม้ ภาพหรือจินตนาการรูปลักษณะของแม่ทวดมั่งทองหรือนางไม้เป็นภาพของหญิงสาวสวมชุดไทยจักรีเกล้าผมมวยปักด้วยปิ่นทอง ชาวบ้านจะนำชุดไทยจักรีมาถวายจากการบนบานเมื่อประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของของขวัญทิศา ผิวดาด (2555) ความเชื่อการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้มาแก้บนศาลเจ้าแม่พนมสว เกะพนมสว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ชุดสตรีไทย ที่นิยมนำมาแก้บน มีลักษณะเป็นชินหรือผ้าถุง สวมทับชายเสื้อ มีหน้างานอยู่ตรงกลาง ห่มด้วยสไบเปิดไหล่ด้านข้างหนึ่ง หลากหลาย รูปแบบ เช่น ผ้าลูกไม้ ผ้าพื้นอัดจีบ หรือผ้าพิมพ์ลาย แล้วฉลุ หรือปักด้วยเลื่อมลูกปัด เป็นต้น ผู้แก้บนนิยม ชื้อชุดไทยมาจากร้านใกล้บ้าน

บริบทการใช้ทั้ง 4 ด้านส่งผลต่อมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย ช่างแต่งหน้า/ทำผม/ทำเล็บ ร้านถ่ายรูป วัด โรงแรม บริษัทนำเที่ยว กลุ่มผู้ผลิต กลุ่มผู้ขาย กลุ่มผู้ซื้อ และกลุ่มภาครัฐ เป็นต้น กระบวนการดังกล่าวยังมีศักยภาพสำคัญต่อการพัฒนาชุดไทย โดยพบว่าต้นน้ำ (แหล่งผลิตชุดไทย) ตัดเย็บชุดไทยให้ได้มาตรฐาน กลางน้ำ (ผู้ประกอบการชุดไทย) การให้บริการเช่าชุดไทยมีการพัฒนาจนสู่การบริการในรูปแบบที่เรียกว่าครบวงจร ปลายน้ำ ประกอบด้วย ผู้บริโภคที่มาใช้บริการชุดไทยสามารถเลือกซื้อสินค้า(ชุดไทย) ได้ตามความต้องการชนิดที่ว่า มีทุกแบบ ทุกไซส์ ทุกรายละเอียดตามความปรารถนาบนระบบธุรกิจการประกอบการที่เชื่อมโยงกันเป็นระบบเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของสุธินี ภักธปัญญภรณ์ (2557) ศึกษาแผนธุรกิจเช่าชุดไทย เดอะเลอค่าไทยเดรสส์ พบว่าสถานการณ์เข้าร่วมอาเซียนจะส่งผลให้ธุรกิจมีโอกาสเพิ่มมากขึ้นทั้งด้านการท่องเที่ยวและด้านแรงงาน รวมถึงอิทธิพลของโซเชียลมีเดียในปัจจุบัน ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอก ได้แก่ ผู้ประกอบการขาดประสบการณ์ความรู้ความชำนาญในการดำเนินธุรกิจ และ สภาพเศรษฐกิจ การเมืองของประเทศไทยยังไม่เสถียรอาจทำให้เกิดอุปสรรคเพิ่มขึ้น สภาพการแข่งขันของธุรกิจนี้อยู่ ในระดับต่ำ เนื่องจากเป็นธุรกิจรูปแบบใหม่ที่ต่อยอดจากธุรกิจรูปแบบเดิม คู่แข่งขันหลักที่สำคัญ คือ ร้านสตูดิโอทั่วไปทั้งในและนอกสถานที่เมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่ง พบว่าตำแหน่งของธุรกิจในตลาดอยู่ในช่วงเริ่มต้นข้อได้เปรียบคู่แข่งคือ ได้สัมผัสรู้สึกถึงบรรยากาศแบบไทยในสถานที่จริงมากกว่านั้นคือมีความสนุกสนานเพลิดเพลินได้อย่างเต็มที่ในขณะที่ข้อเสียเปรียบทางการแข่งขัน คือ เป็นธุรกิจใหม่ยังไม่มีที่รู้จักและยังไม่มีชื่อเสียง กลยุทธ์ที่สำคัญในการทำธุรกิจ คือ “อยู่เมืองไทย ต้องใส่ชุดไทย” เป็นการทำกลยุทธ์ควบคู่กับแหล่งท่องเที่ยวและบริษัททัวร์เพื่อสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างโอกาสของช่องทางในการประชาสัมพันธ์ธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

ส่งเสริมให้มีการสวมใส่ชุดไทยในชีวิตประจำวันมากขึ้น เช่น กำหนดวันสวมใส่ชุดไทย รวมถึงการมีหลักสูตรชุดไทยในสถานศึกษา มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญทิศา ผิวผาด. (2555). *ความเชื่อ การขนานและการใช้ของเก่าบนผู้มาเก่าบนศาลเจ้าแม่แม่มสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดนุพล ยั่งยืน .(2560) .*การศึกษารสนิยมของผู้บริโภคคนไทยที่มีต่อองค์ประกอบทางการออกแบบที่พัฒนามาจากชุดไทยพระราชนิยม* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลิศ จันทระ. (2544). *การศึกษาทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรม:กรณีศึกษาประเพณีการแต่งงานกับนางไม้ในเขตอำเภอลำสนธิ จังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นงเยาว์ จิรินทร. (2568). *ท่องเที่ยวหาดีใหญ่โต 20% มาเลยยังเป็นหลัก-อินโดฯมาแรง*.
<https://songkhlafocus.com/economy/26907/06/>
- พลยมล หางนา. (2557) .*ศึกษารูปแบบพื้นที่และการใช้พื้นที่ของกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ ชัยบุรณ์และสรพงษ์ วงศ์ธีระธีรณ .(2566). *การศึกษาและการสร้างสรรค์ภาพถ่ายชุดไทยเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*.วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 27(2), 33-39.
- ศิริภัตสร ทองโตนด. (2559). *การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีวัยทำงานที่ประยุกต์จากชุดไทยพระราชนิยม* [ศิลปนิพนธ์ปริญญาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุธินี ภัทรปัญญาภรณ์. (2557) .*ศึกษาแผนธุรกิจเข้าชุดไทย เดอะเลอค่าไทยเดรสส์* [การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อนุสรณ์ ทองช่วยและคณะ. (2564). *การพัฒนาชุดไทยร่วมสมัยสำหรับวัยรุ่นสตรีจากผ้าเดนิม*.วารสารวิจัยเส้นใยผ้าและแฟชั่น, 1(1), 21-30.